

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการประเมินผล โดยใช้เพิ่มสะสมงานในรายวิชาบัญชีบริการ ผู้วิจัยได้แยกตามสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
2. การประเมินผลตามสภาพจริง
3. การประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงาน
4. หลักสูตรวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ทิสนา แชนมณี (อ้างใน กรมวิชาการ, 2539, หน้า 2) ได้เสนอหลักการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ดังนี้
 - 1.1 แสวงหาความรู้
 - 1.2 ศึกษาทำความเข้าใจ
 - 1.3 คิดวิเคราะห์
 - 1.4 ตีความ
 - 1.5 แปลความ
 - 1.6 สร้างความหมายแก่ตนเอง
 - 1.7 สังเคราะห์ข้อมูล
 - 1.8 สรุปข้อความรู้

2. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)
3. ให้ผู้เรียนมีบทบาท และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด (Participation)
- ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” ควบคู่ไปกับ “ผลงาน” (Process / Product)
4. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

ขั้นตอน/ กระบวนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถดำเนินการได้เป็นขั้นตอน ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2539, หน้า 2)

ขั้นนำ

สร้าง / กระตุ้นหรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

ขั้นกิจกรรม

จัดกิจกรรมตามหลักการ

ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)

ผู้เรียนมี ปฏิสัมพันธ์ ช่วยกันเรียนรู้ (Interaction)

ให้ผู้เรียน มีบทบาทและส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Participation)

ให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้กระบวนการ ควบคู่กับผลงาน (Process / Product)

ให้ผู้เรียน นำความรู้ไปใช้ (Application)

ขั้นวิเคราะห์

อภิปรายผลจากกิจกรรม

วิเคราะห์ อภิปรายผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product)

วิเคราะห์อภิปรายกระบวนการเรียนรู้ (Process)

ขั้นสรุปและประเมินผล

สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์

เครื่องชี้วัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1. การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1.1 ครูวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน

1.2 ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในสิ่งต่อไปนี้

วิเคราะห์ / กำหนด จุดประสงค์ย่อย

วางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สร้างและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

กำหนดแนวทางการซ่อมเสริม

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการนำเข้าสู่บทเรียน

2.2 ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยกระทำในลักษณะต่อไปนี้

ร่วมแสดงความคิดเห็น

คิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ

ปฏิบัติงานตามกระบวนการกลุ่ม

เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ

2.3 ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติตามกิจกรรมตามความสามารถของผู้เรียน

2.4 ผู้เรียนได้เสนอและวิจารณ์ผลงานของตนเองและเพื่อน

2.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสรุปข้อความรู้

2.6 ผู้เรียนได้สรุปขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการเรียนรู้

2.7 ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

3. การใช้สื่อการเรียนการสอน

3.1 ใช้สื่อที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้

4. การวัดผลและประเมินผล

- 4.1 วัดผลและประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 4.2 นำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอน
- 4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล
- 4.4 ประเมินผลทั้งกระบวนการเรียนรู้ผลงาน และคุณลักษณะของผู้เรียน
- 4.5 มีการประเมินการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 4.6 มีการประเมินผลจากสภาพจริงและเพิ่มสะสมงาน

5. ความพึงพอใจของผู้เรียน

- 5.1 การทำงานเป็นกลุ่ม
- 5.2 การร่วมกำหนดจุดประสงค์ย่อย
- 5.3 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 5.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
- 5.5 การประเมินตนเอง
- 5.6 การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง

บทบาทของครูกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนที่ยืนอยู่หน้าชั้นเรียนตลอดกาลมาเป็นลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้จัดการ เป็นผู้กำหนดบทบาทให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรม แบ่งกลุ่มหรือจับคู่เป็นผู้มอบหมาย หน้าที่ความรับผิดชอบแก่นักเรียนทุกคน โดยจัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถความสนใจของตน
2. ผู้ร่วมทำกิจกรรม เข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มจริง ๆ พร้อมทั้งให้ความคิดและความเห็นหรือเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวช่วยนักเรียนขณะทำกิจกรรม
3. ผู้ช่วยเหลือและแหล่งวิทยาการ คอยให้คำตอบเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการ
4. ผู้สนับสนุนและเสริมแรง ช่วยสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์หรือให้คำแนะนำที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

5. ผู้ติดตามตรวจสอบ คอยตรวจสอบงานที่นักเรียนผลิตขึ้นมาก่อนที่จะส่งต่อไปให้นักเรียนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความถูกต้อง

การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

สมศักดิ์ ภูวิภาววรรณ (2540, หน้า 3) สรุปถึงการประเมินผลตามสภาพจริงว่าเป็นวิธีการประเมินที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม และทักษะของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง จะเน้นการประเมิน ดังต่อไปนี้

1. ประเมินงานภาคปฏิบัติ การแสดงออก (Performance)
2. ประเมินกระบวนการเรียนรู้ (Process)
3. ประเมินผลผลิตที่ออกมา (Products)
4. แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

วิธีการประเมินตามสภาพจริงจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล และมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริงใช้วิธีการสังเกต การบันทึก การรวบรวมข้อมูลจากผลงานในการประเมินนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินจะต้องไปด้วยกันเสมอจะแยกจากกันไม่ได้จะต้องมีความสัมพันธ์กัน

ในทำนองเดียวกัน พรทิพย์ กล้ารบ (2539, หน้า 33) ได้สรุปเกี่ยวกับการประเมินจากสภาพจริงว่าเป็นการมุ่งเน้นกระบวนการกระทำหรือผลผลิตของงานที่สัมพันธ์กับหลักสูตรเป็นการประเมินเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ มุ่งวัดผู้เรียนว่าทำอะไรได้บ้างมากกว่าการประเมินว่าผู้เรียนรู้อะไรบ้าง

ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้จึงมิใช่มีแค่แบบทดสอบเลือกตอบเพียงอย่างเดียว มีทั้งแบบสังเกตแบบประเมิน แบบสัมภาษณ์

หลักในการประเมินผลจากสภาพจริง

ในการประเมินผลจากสภาพจริงนั้นจะต้องพิจารณาว่าจะประเมินอะไร อย่างไร และจะทำอะไรกับข้อมูลที่ได้ ซึ่ง ปฏิพัทธ์ สุวรรณสร (2539, หน้า 26) ได้สรุปถึงหลักการในการประเมินผลตามสภาพจริงดังนี้

1. เป็นการประเมินความก้าวหน้าและการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคน
2. การประเมินผลจากสภาพจริงจะต้องมีรากฐานการพัฒนาและการเรียนรู้ทางสติปัญญาที่หลากหลาย
3. การเรียน การสอน การประเมิน จะต้องหลอมรวมกันและการประเมินต้องประเมินต่อเนื่องตลอดเวลาที่ทำการเรียนการสอน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม
4. การเรียน การสอน การประเมิน เน้นการปฏิบัติจริงในสภาพที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิต กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดงานด้วยตนเอง
5. การเรียนการสอนจะต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาศักยภาพให้เต็มที่สูงสุดตามสภาพที่เป็นจริงของแต่ละบุคคล

ดังนั้นการประเมินผลที่ดีที่สุด และได้ผลตรงตามสภาพจริงมากที่สุดก็คือการประเมินผลตามสภาพจริงซึ่งเน้นการแสดงออก กระบวนการผลิต และเพิ่มสะสมงานเพื่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียนโดยให้ความสำคัญในการช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนาการด้านอื่น ๆ โดยมีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubric) ขึ้นมาเพื่อเกิดความมั่นใจในความยุติธรรมของการวัดผลเพื่อวัดผู้เรียนว่าผ่านมาผู้เรียนทำอะไรได้บ้าง ครูผู้สอนจะได้แนะนำและปรับปรุงวิธีการสอนของตนเองให้กับผู้เรียนได้ถูกต้อง

การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

แฟ้มสะสมงานได้พัฒนามาจากศิลปิน นักโฆษณา ซึ่งนำผลงานที่แสดงออกถึงความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใส่ไว้ในแฟ้ม หรือกระเป๋ที่เรียกว่า Portfolio ซึ่งพร้อมที่จะให้ผู้อื่นได้รับรู้ ชื่นชมกับความสามารถของตน ต่อมานักการศึกษาได้ประยุกต์ใช้กับนักเรียนโดยเน้นให้นักเรียนเป็นผู้สร้างจากประสบการณ์การเรียนรู้ มีบทบาทในการเรียน และการประเมินความก้าวหน้าของตนเองรับรู้เกณฑ์การเรียนจากนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ (ปฐพีพัทธ์ สุวรรณสร, 2539, หน้า 2) กล่าวว่าการประเมินผลแบบแฟ้มสะสมงานเป็นแบบประเมินผลการเรียนที่มีความเที่ยงตรงสูงอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับการประเมินทั้งหลายที่เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันโดยให้เหตุผลว่าการประเมินการเรียนโดยวิธีนี้ได้วัดตัวแปรต่าง ๆ ที่ซับซ้อน อย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งจะส่งผลให้เห็นความสามารถที่แท้จริง (Real Abilities) ของผู้เรียนอย่างมีความแม่นยำ (Angelo Collins, อ้างใน ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540, หน้า 26)

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2541, หน้า 2-5) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงาน Portfolio ดังต่อไปนี้

1. เป็นเอกสารรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงาน หรือผลการทำงานของเจ้าของ Portfolio นั้นแล้ว จัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบอาจจะเป็นแฟ้ม / กล่อง หรือกระเป๋า เป็นการสะท้อนให้เห็นความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน จุดประสงค์การทำแฟ้มสะสมงานจึงเป็นเพื่อนำเสนอผลงานเพื่อให้สอดคล้องตามสภาพที่เป็นจริง

2. เป็นการรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงาน เพื่อประเมินความสำเร็จของผู้เรียนที่สูงกว่าการเก็บคะแนน เพราะเป็นการนำความรู้มาใช้สร้างงาน หรือแก้ปัญหาจนได้ชิ้นงาน

3. เป็นการประเมินทั้งที่เป็น Formative และ Summative ที่คำนึงถึงการทำงาน (กระบวนการทำงาน) และผลงาน

ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์ (2539) ได้อ้างถึง Rick Stiggins เมื่อปี 1996 ได้สรุปหน้าที่ของแฟ้มสะสมงานดังนี้

1. แสดงผลงานของเด็ก
2. เสนอสารสนเทศที่สำคัญเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเด็ก และแสดงออกในการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน

3. ให้เด็ก ๆ มีโอกาสในการร่วมประเมินผลงานของตนเอง

4. สร้างและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของเด็ก

5. บรูณาการ การเรียนการสอนเข้ากับการประเมินผล

อุทุมพร จามรمان (2540, หน้า 2) กล่าวถึงแฟ้มสะสมงานว่า เข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนในปี 1988 โดยเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในการวัดผลความสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แฟ้มสะสมงานมีวัตถุประสงค์ 2 อย่าง คือ

1. เพื่อให้เจ้าของแฟ้มได้ประเมินตนเอง

2. เพื่อให้ผู้อื่นได้ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าของแฟ้ม

วิไล แสงเหมือนขวัญ (2541, หน้า 6) ได้สรุปความหมายของแฟ้มสะสมงานว่าเป็นที่รวมหลักฐาน ผลงานชิ้นงานที่เป็นตัวแทนต่าง ๆ อย่างมีจุดหมาย แสดงให้เห็นความสามารถ ความสนใจ ความก้าวหน้า ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้ผลิต สร้างคัดเลือกและเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ดังนั้นแฟ้มสะสมงาน อาจเป็น กล่อง กระเป๋า สมุด แฟ้ม เทปบันทึกภาพ แผ่นบันทึกข้อมูล แล้วแต่นำมาใช้และตามความเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้ให้นิยามเพิ่มสะสมผลงานว่า “เพิ่มสะสมงานนักเรียนเป็นการสะสมงานอย่างมีจุดประสงค์ แสดงให้เห็นความพยายาม ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลาย ๆ เรื่อง ในการสะสมนั้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การคัดเลือก เกณฑ์การตัดสินความสามารถหรือคุณสมบัติหลักฐานการสะท้อนตนเอง”

ความหมายการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงาน (Portfolio Assessment)

Newman (1991) และ Brown (1989) ได้กล่าวว่าเป็นการปฏิรูปการวัดผลการศึกษาควบคู่ไปกับการใช้คอมพิวเตอร์ในการสอบ (Computer Testing) โดยที่นักเรียนสามารถตั้งคำถามในการสอบได้เองสามารถวิพากษ์วิจารณ์การสอบได้ สามารถผสมกลมกลืนได้อย่างเป็นธรรมชาติในกระบวนการสอน

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2540, หน้า 47) ได้สรุปถึงความหมายของการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงานว่าเป็นการประเมินของผลงานของนักเรียน โดยที่ผลงานนั้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในการรวบรวม ผลงานจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนในการคัดเลือกเนื้อหา กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผลงาน กำหนดในเกณฑ์ในการตัดสินใจให้เด็กแสดงความรู้สึกรู้สึต่อผลงาน

นอกจากนี้ สมศักดิ์ ภู่วิภาดารรรณ (2540, หน้า 4 – 5) ได้สรุปถึงการประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงานเป็นวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างเต็มที่กล่าวคือ นักเรียนต้องยึดกระบวนการ 2 ขั้นตอนคือ

1. นักเรียนแต่ละคนเก็บรวบรวมผลงาน บันทึก และผลการประเมินต่าง ๆ ไว้ในแฟ้มรวมผลงาน (Working Folder)
2. นักเรียนแต่ละคนจัดและคัดเลือกผลงานจากแฟ้มรวมผลงานเพื่อจัดทำเพิ่มสะสม
3. ผลงาน (Portfolio) ซึ่งเพิ่มสะสมงานนี้จะเป็นเอกสารระบุให้ทราบว่านักเรียนได้เรียนอะไรไปแล้วบ้างในชั้นเรียน และในชีวิตประจำวันนักเรียนได้ทำอะไรสำเร็จลงแล้วบ้างระหว่างการเรียนการสอน ในรายวิชานั้น ๆ จะเห็นได้ว่าเพิ่มสะสมงานช่วยส่งเสริม นวัตกรรมใหม่ ๆ และส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้แก่ นักเรียนช่วยสนับสนุนให้เกิดความเจริญงอกงาม ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง นอกจากนั้นยัง ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น (Active Partners) สำหรับครูแล้วเพิ่มสะสมผลงานช่วยส่งเสริมความยืดหยุ่นในการสอน และช่วยให้เกิดการทดลองในชั้นเรียนครู สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนตามความต้องการ

เพื่อให้เกิดความสมดุลในการจัดการเรียนการสอน ครูจะมีข้อมูลเกี่ยวกับสื่อและผลของกิจกรรมซึ่งใช้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนครูอื่นได้ด้วยเชื่อมั่นและมีอำนาจในวิชาชีพได้

ภาวณิ ศรีสุขวัฒนานันท์(2539, หน้า 701-704) ได้กล่าวถึงการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่า ผู้สอนต้องติดตามกำกับดูแลความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอโดยการประเมินผลทั้งที่มีรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้สอนต้องมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการประเมินและได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินแฟ้มงาน กรณีศึกษาในชั้นเรียนระดับบัณฑิตศึกษาผลการวิจัยพบว่านิสิตส่วนใหญ่เข้าเรียนตรงเวลากิจกรรมหลักคือการบรรยายเนื้อหา มีการซักถามและให้แสดงความคิดเห็นบ้าง นิสิตให้ความร่วมมือดีมากและสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ด้านเจตคติอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

จากความหมายที่ได้กล่าวมานี้ สรุปได้ว่าการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานได้ให้ประโยชน์มากมายต่อตัวนักเรียนได้รู้จัก รู้ตนเอง มีความสามารถ มีทักษะในการประเมินตนเอง มีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองทำให้ผู้อื่นได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น ได้ทราบถึงความสามารถ ทักษะในการเรียน ทำให้มีความรู้ลึกเป็นเจ้าของ มีความภาคภูมิใจ และมีความรู้ลึกที่ดีต่อการเรียนการสอนตลอดภาคเรียน นักเรียนจะต้องเลือกชิ้นงานอย่างพิถีพิถันเพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนตามจุดประสงค์ของบทเรียน

ประเภทของแฟ้มสะสมงาน

ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานสามารถทำได้หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์หรือเจตนาของผู้จัดทำ (ธีระวัฒน์ ฤทธิ์ทอง. 2540, หน้า 19)

สมศักดิ์ ภู่วิภาคารวรรณ(2540, หน้า 17) กล่าวถึงประเภทของแฟ้มสะสมผลงานมีหลายรูปแบบหลายประเภทซึ่งไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวอาจแบ่งเป็น

1. แฟ้มสะสมงานชนิดก้าวหน้า (Progress Portfolio)
2. แฟ้มสะสมงานชนิดรอบรู้ตามเกณฑ์ (Mastery Portfolio)

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์(2540, หน้า 49) และสุวิทย์ มูลคำ (2540, หน้า 7) ได้กล่าวถึงแฟ้มผลงานว่าแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ

1. แฟ้มผลงานดีเด่นส่วนบุคคล (Personal Portfolio) เป็นแฟ้มแสดงข้อมูลเกี่ยวกับตัวเจ้าของแฟ้ม ได้แก่ พรสวรรค์ กีฬา การท่องเที่ยว ฯลฯ

2. แฟ้มสะสมงานดีเด่นเชิงวิชาชีพ (Professional Portfolio) เป็นแฟ้มที่แสดงผลงานเกี่ยวกับอาชีพ เช่น แฟ้มผลงานดีเด่นเพื่อใช้สมัครงาน เพื่อเสนอขอเลื่อนตำแหน่ง

3. แฟ้มผลงานดีเด่นเชิงวิชาการ (Academic Portfolio) หรือแฟ้มสำหรับนักเรียน (Student Portfolio) เป็นแฟ้มที่แสดงผลงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น แฟ้มผลงานดีเด่นเพื่อใช้ในการประเมินผลงานดีเด่นเพื่อใช้ประกอบการประเมินผลปลายภาค

4. แฟ้มสะสมงานดีเด่นสำหรับโครงการ (Project Portfolio) มีลักษณะคล้ายภาพยนตร์ สารคดี เป็นแฟ้มที่แสดงถึงความพยายามหรือขั้นตอนการทำงานใน โครงการหนึ่ง ๆ หรือในการศึกษาส่วนบุคคล เช่น แฟ้มโครงการวิทยาศาสตร์ภายในแฟ้มประกอบด้วย ภาพวัสดุอุปกรณ์

ขั้นตอนการประเมินผลโดยแฟ้มผลงาน

ในการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานมีขั้นตอนสำคัญ 10 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนจัดทำแฟ้มผลงานดีเด่น
2. การเก็บรวบรวมผลงาน
3. การคัดเลือกผลงานหรือหลักฐาน
4. การจัดระบบของแฟ้มผลงาน
5. การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน
6. การตรวจสอบความสามารถของตนเอง
7. การประเมินผลงาน
8. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน
9. การปรับเปลี่ยนผลงาน
10. การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน

ขั้นตอนการดำเนินการเข้าสู่การประเมินโดยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

จากการสรุปของ คำรณ จันทร์นวล (2540, หน้า 9) ซึ่งได้แยกได้ดังต่อไปนี้
ครูผู้สอน

1. เขียนจุดประสงค์ของรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา
2. เอาคำอธิบายรายวิชามาวิเคราะห์เนื้อหา โดยกำหนดคาบสอนในแต่ละหัวข้อให้ชัดเจน
ครอบคลุมตลอดหลักสูตรกำหนดน้ำหนักความสำคัญของเนื้อหาตามความยากง่ายเพื่อนำไปสู่การกำหนด
ภาระงานและเกณฑ์การประเมินภาระงาน
3. นำเนื้อหาที่วิเคราะห์แล้ว มาจัดทำแผนการสอนและภาระงานที่ผู้เรียนสามารถทำได้
เมื่อเรียนจบหัวข้อหนึ่ง ๆ หรือหลายหัวข้อ
4. กำหนดเกณฑ์การประเมินผลรายวิชาที่สอนทั้งหมดเพื่อแจ้งให้นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมิน
ของวิชา เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน
5. จัดทำแบบฟอร์มประเมินตนเองทุกชั้นตอนของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนทำการประเมิน
ตนเองและจัดเก็บเข้าแฟ้มสะสมงานของนักเรียน
6. อธิบายหลักเกณฑ์ข้อตกลง การจัดการเรียนการสอนตลอดจนการตอบข้อประเมิน ใน
เอกสารต่าง ๆ ที่ครูแจกให้
7. ทำการประเมินผลรายวิชา เมื่อสิ้นสุดหลักสูตรแต่ละภาคเรียน
นักเรียน
1. รับทราบและรับฟังวิธีการจัดการเรียน โดยใช้แฟ้มสะสมงานจากผู้สอนในคาบแรกที่เข้าเรียน
2. รับเอกสารจากครูผู้สอนเพื่อรอการประเมินและจัดเก็บแฟ้ม
3. จัดหาแฟ้มเป็นรายวิชาเพื่อจัดเก็บเป็นเอกสารแยกเป็นรายวิชา
4. นำเสนอภาระงานที่สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาที่เรียนจบไปแล้วในรูปแบบรายงาน
เพื่อให้ครูผู้สอนประเมินความเป็นไปได้ก่อนลงมือจัดทำชิ้นงาน
5. จัดทำกิจกรรมและชิ้นงานที่ได้รับความเห็นชอบจากครูผู้สอนตลอดจนคู่มือในการใช้งาน
(ถ้ามี) ของชิ้นงานที่ทำ
6. ตอบแบบประเมินตนเองเพื่อสะท้อนความเข้าใจและสะท้อนผลงาน
7. นำเสนอผลงานเข้ารับการประเมินตามเวลาที่กำหนด
8. ดำเนินการคัดเลือกผลงานดีเด่นเพื่อจัดเก็บแฟ้มผลงานดีเด่น

9. นำเสนอกระบวนการในการแก้ไขหรือปรับปรุงผลงาน (ถ้ามี) หากพบว่าหลังการประเมินผลงานครั้งแรกมีข้อบกพร่อง

10. เก็บสะสมงานหลักฐานต่าง ๆ ที่แสดงถึงความสามารถของตนเองในแต่ละทักษะให้ครบถ้วนสมบูรณ์และจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ

หลักฐานที่เก็บ

1. ผลงานการตอบคำถามในชั้นเรียน
2. ใบงานต่าง ๆ ที่ทำแล้ว
3. รายงาน โครงการที่ผ่านการประเมินแล้ว
4. เทปบันทึกเสียงการพูด ตอบคำถามของนักเรียน
5. เทปการบันทึกเสียงการอภิปรายโดยครูและเพื่อน
6. บันทึกขั้นตอนการทำงาน
7. ผลงานหรือภาพถ่ายผลงาน
8. บันทึกการเรียนรู้ในแต่ละวัน
9. บันทึกข้อมูลส่วนตัว
10. แบบประเมินตนเองและสะท้อนตนเองที่ผ่านการประเมินการเรียนรู้และชิ้นงานมาแล้ว
11. ผลงานที่นักศึกษาคิดริเริ่มกระทำด้วยตนเองในรูปแบบเอกสารและภาพถ่าย
12. นำเสนอแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อเข้ารับการประเมินครั้งสุดท้ายเมื่อการเรียนนั้นสิ้นสุด

เกณฑ์การให้คะแนนผลงานของรูบริกส์ (Scoring Rubric)

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ (2540) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการให้คะแนนผลงานนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนต้องเข้าใจเกณฑ์และคุณภาพบ่งชี้อย่างชัดเจน เพื่ออธิบายความสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน โดยใช้รูบริกส์ (Rubric) ในการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ และได้เสนอสาระสำคัญที่เกี่ยวกับรูบริกส์การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานไว้ดังนี้

1. ความหมายของรูบริคส์

รูบริคส์ คือ เครื่องมือในการให้คะแนน (Scoring Tool) ที่มีการระบุเกณฑ์ (Criteria) ประเมินชิ้นงานและคุณภาพ (Quality) ของชิ้นงานในแต่ละเกณฑ์ ตัวอย่างการประเมินชิ้นงานเขียนได้แก่ จุดประสงค์ การจัดเนื้อหา การให้รายละเอียด การใช้ภาษา เป็นต้น และคุณภาพงานเขียนแต่ละเกณฑ์ อาจแบ่งเป็นข้อย่อยจนถึงไม่ดี

2. เหตุผลที่ต้องใช้รูบริคส์

รูบริคส์มีความเกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

1. รูบริคส์ เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ได้กับทั้งการสอนและการประเมิน เราสามารถใช้รูบริคส์เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานของนักเรียนได้และช่วยให้ครูสามารถตั้งความคาดหวังกับการปฏิบัติงานของนักเรียนได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังสามารถให้นักเรียนเห็นได้อย่างชัดเจนว่าทำอะไรจึงจะปฏิบัติงานได้ตามความคาดหวังที่ตั้งไว้ ผลเช่นนี้ช่วยให้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงทั้งคุณภาพชิ้นงานและการเรียนรู้ของนักเรียนควบคู่กันไป ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การใช้รูบริคส์จะช่วยนิยามคำว่า “คุณภาพ” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจมีนักเรียนบางคนไม่ชอบรูบริคส์ เหตุผลที่พบคือ ถ้านักเรียนทำงานผิดพลาด ครูผู้สอนสามารถชี้ให้นักเรียนรู้ได้ว่า นักเรียนควรจะทำอย่างไร แทนที่จะทำอย่างเดิม (Marcus, 1995 อ้างใน สมศักดิ์ ภูววิภาคารวรรณ, 2540)

2. รูบริคส์ เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจคุณภาพชิ้นงานอย่างมีเหตุผล ทั้งงานของตนเองและผู้อื่น นักเรียนจะรู้ข้อผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น การทำเช่นนี้บ่อย ๆ ช่วยให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบในงานของตนเองมากยิ่งขึ้น

3. รูบริคส์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดจำนวนเวลาที่ใช้ครูใช้ในการประเมินผลงานของนักเรียนลงได้ เพราะโดยปกติครูมักประเมินงานของนักเรียนทีละชิ้น แต่ถ้าใช้รูบริคส์แล้วนักเรียนสามารถประเมินงานของตนเองและของเพื่อน ๆ ได้

4. นักเรียนจะสามารถประเมินงานตนเองและของเพื่อน ๆ ได้นอกจากนี้รูบริคส์ ยังช่วยให้นักเรียนได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับจุดเด่นและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขในชิ้นงานของตนเองได้อีกด้วย

5. ครูชอบใช้รูบริคส์เพราะมีลักษณะยืดหยุ่นที่สามารถให้ครูสอนนักเรียนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปได้อย่างดี

6. รูปrikส์ใช้ได้ง่ายและอธิบายได้ง่ายเช่นกัน การใช้ รูปrikส์จะช่วยให้นักเรียนทราบว่า เขาได้เรียนรู้อะไร และเมื่อมีการประชุมผู้ปกครอง ครูอาจใช้ รูปrikส์อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจได้ง่าย โดยผู้ปกครองจะทราบได้ว่าบุตรหลานของตนเองต้องทำอะไรบ้างจึงจะประสบความสำเร็จในการเรียน

3. ขั้นตอนการสร้างรูปrikส์

ปัจจุบันนักการศึกษาได้ให้ความสนใจอย่างมากกับ รูปrikส์ ทั้งนี้เนื่องจากการวัดและการประเมินผลกำลังเปลี่ยนแปลงสู่การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินจะอิงการปฏิบัติมากขึ้น ที่ครูจำเป็นต้องพัฒนารูปrikส์ ที่สะท้อนหลักสูตรและการสอนของแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้รูปrikส์ มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้มากขึ้น (สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ, 2540) สรุปแต่ละขั้นตอนไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เห็นรูปแบบต่าง ๆ (Look at models) ขั้นนี้เป็นขั้นแรกที่ทำให้นักเรียนเห็นตัวอย่าง ชิ้นงานที่ดีและไม่ดีนัก ระบุลักษณะที่ทำให้ชิ้นงานดีและลักษณะที่ทำให้ชิ้นงานไม่ดี

ขั้นที่ 2 ระบายรายการที่เป็นเกณฑ์ (List criteria) ขั้นนี้เป็นการอภิปรายชิ้นงาน แล้วนำความเห็นมาสรุปเป็นเกณฑ์ที่บอกว่าชิ้นงานที่ดีเป็นอย่างไร

เกณฑ์การประเมินหรือแนวทางการให้คะแนนของรูปrikส์ (Rubric Assessment)

วิลโล แสงเหมือนขวัญ (2541, หน้า 12) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินว่าเป็นชุดของเกณฑ์ ที่นักเรียนได้เห็นก่อนลงมือทำงาน อาจจะสร้างขึ้นเพื่อรวบรวมงานใดงานหนึ่งเพียงงานเดียว เช่น การแสดงออกด้านต่าง ๆ หรืองานด้านการเขียนที่จะเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงาน (Portfolio) เกณฑ์การประเมิน (Rubric) จะระบุคุณภาพที่ครูต้องการให้นักเรียนกระทำหรือตอบสนองที่จุดต่าง ๆ ตลอดมาตรวัดนั้นแต่ละคะแนนบน Rubric จะสอดคล้องกับตัวอย่างการตอบสนอง ดังนั้นจะรู้ชัดเจนว่าครูต้องการอะไร และเขาต้องทำอะไรเพื่อที่จะได้คะแนนนั้นมา Rubric จะช่วยให้สิ่งที่คาดหวังและมาตรฐานของงานชัดเจนขึ้น

วิธีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubric)

วิธีการกำหนดเกณฑ์การประเมินมี 2 แบบคือ

1. การกำหนดเกณฑ์ในภาพรวม (Holistic Score) เป็นการให้ระดับคะแนนเดียวกัน สำหรับงานนั้น เช่น การประเมินความสามารถในการเขียนจะได้คะแนนออกมาเป็นระดับคะแนนเดียว แต่จะบรรยายคุณภาพของการเขียนทั้งฉบับออกมาเป็นระดับคุณภาพ
2. การกำหนดเกณฑ์โดยแยกเป็นด้าน ๆ (Analytic Score) เป็นการแบ่งคะแนนออกเป็นส่วน ๆ จากความสามารถที่จะต้องปฏิบัติงาน หรือผลผลิตนั้นมาแจกแจงรายละเอียดออกเป็นด้าน ๆ แต่ละด้านมีคุณภาพเป็นอย่างไร เช่นการประเมินความสามารถในการเขียน จะแบ่งการให้คะแนน เป็น 3 ด้านคือ ลำนวนภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เป็นต้น

ประโยชน์ของแฟ้มสะสมงาน

การประเมินผลแนวใหม่ที่เรียกว่า การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment) โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนที่แสดงผลการทำงานตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนแฟ้มสะสมผลงานเป็นหลักฐานแสดงความสำเร็จ ทักษะที่เป็นปัจจุบันตามการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าของนักเรียน หรือผู้เป็นเจ้าของแฟ้ม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และครูทำการวิจารณ์ ประเมินผลและมีการแก้ไข ปรับปรุงปรับเปลี่ยนชิ้นงานได้ทั้งนี้เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียนและครู ชิ้นงานมิได้ถูกกำหนดโดยครูผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนย่อมมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย

แฟ้มสะสมงานจึงเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียนที่นักเรียนสามารถนำคิดตัวไปแสดงได้ ในต่างประเทศใช้ในการคัดเลือกเพื่อศึกษาต่อและสมัครเข้าทำงานจนเป็นที่แพร่หลายและยอมรับโดยทั่วไปการเลือกชิ้นงานของนักเรียนเพื่อเก็บในแฟ้มสะสมงาน จึงมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ โดยที่นักเรียนร่วมกันกำหนดเอง ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนด หรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมกำหนดด้วย ชิ้นงานเหล่านั้นนั้นอาจได้แก่ ชิ้นงานโปรเจกต์ ชิ้นงานสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ทำยากที่สุด ชิ้นงานที่ทำขึ้นเอง ทั้งนี้ขอให้ชิ้นงานเหล่านั้นเป็นตัวแทน (Representative Sample of work) ของการเรียนวิชานี้ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงสุดท้ายของการเรียน โดยชิ้นงานแต่ละชิ้นต้องมีใบปะหน้าชิ้นงาน ชิ้นงาน แบบประเมินผลชิ้นงาน โดยตนเองและเพื่อน แฟ้มสะสมงานจะไม่สมบูรณ์ได้เลขาฯ ขาดสิ่งต่อไปนี้คือ การสรุปความคิดเห็น

ของครูนักเรียน ผู้ปกครอง และแบบประเมินตนเองของนักเรียน สรุปแล้วประโยชน์ของเพิ่มสะสมงาน ที่สรุปได้มีดังนี้

1. เพื่อเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน
2. เพื่อพัฒนาความเป็นครูอาชีพ
3. เพื่อการประเมิน
4. เพื่อการวิจัย

หลักสูตรวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

นิษา สีน้อย (2536, หน้า 1 – 2) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาด้านอาชีพเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นและต้องให้ผู้เข้ารับการศึกษามีความพร้อมทั้งตนเองได้ กล่าวคือสามารถประกอบอาชีพ เลี้ยงตนเองได้ตามสมควรเมื่อจบการศึกษาไม่ว่าจะจบการศึกษาในระดับใดก็ตาม กรมสามัญศึกษาได้จัดการเรียนการสอนวิชาชีพเป็นวิชาเลือกในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 โดยหน่วยงานต่าง ๆ (กรมวิชาการ, 2531, หน้า 107 – 117) พบว่าโรงเรียนมีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนและครูยังไม่เข้าใจระเบียบวิธีการวัดผลและประเมินผลตามแนวหลักสูตร

นอกจากนั้นรายงานประจำปีของกรมสามัญศึกษา (2528, หน้า 54) ได้กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเท่าที่ควร โดยเฉพาะด้านวิชาชีพเพราะขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดครูในสาขาที่ต้องการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2536 (บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลจากการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาชีพในโรงเรียนมัศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจเกิดและควรจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย 1 ใน 7 ข้อคือ

ควรมีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนและมีโลกทัศน์ กว้างขึ้น โดยจัดให้ไปดูงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันกับโรงเรียนอื่น ๆ และให้มีการอบรมในรูปแบบที่ผ่านกระบวนการในการอบรมกล่าวคือ เป็นการอบรมแบบให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รู้จักแก้ปัญหา ได้เห็นของจริง ได้พบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งเนื้อหาแนวคิดของผู้เข้ารับการอบรมไม่ควรจำกัดเฉพาะเรื่องเทคนิควิธีการเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงเรื่องการพัฒนา แนวคิดของผู้เข้ารับการอบรม ความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้วย

จากรายงาน โครงการวิจัยความก้าวหน้าและความต้องการทางการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีงบประมาณ 2533 (สำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา 9, 2533, หน้า ข-ค) เรื่อง สภาพการดำเนินงานในโรงเรียนนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 อุตรธานี ได้สรุปถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้จัดหลักสูตรเรียงตามลำดับดังนี้

1. ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่
2. การจัดวิชาเลือกเสรี ไม่สามารถสนองความถนัดและความสนใจของผู้เรียนได้
3. ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
4. ครูขาดความรู้ความเข้าใจด้านการวัดผล และประเมินผล

สมนึก จันทักษ์ (2534, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการเรียนการสอน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 3 ศึกษาเฉพาะกรณีวิชาการงานและอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพได้แก่ สถานฝึกงานนอกโรงเรียน งบประมาณและบุคลากรมีความพร้อมในระดับน้อย ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนพบว่า ครูปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนได้น้อย

ดังนั้นกรมวิชาการจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ให้มีจุดหมายที่ชัดเจนสอดคล้อง และต่อเนื่องกันทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ มัธยมศึกษาตอนปลาย โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาชีพได้ 33 หน่วยการเรียนรู้ตลอด 3 ปี แยกเป็นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ปีละ 10 หน่วยการเรียนรู้ และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกได้ 13 หน่วยการเรียนรู้ โดยมีจุดประสงค์ และโครงสร้างกลุ่มวิชาอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคือ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักของวิชาชีพพอที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิต

1. เพื่อให้มีความสามารถและทักษะในอาชีพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย
2. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพและมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ
3. เพื่อให้มีความสามารถในการจัดการ การตลาด และการร่วมมือในการประกอบกิจการหรือธุรกิจ

วิชาในกลุ่มการทำงานและอาชีพเป็นกลุ่มวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญและลักษณะเด่นที่เอื้อต่อนักเรียนในชนบท เพราะกลุ่มวิชานี้มุ่งให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ได้รู้จักทำงาน รู้จักกระบวนการจัดการในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพแบ่งออกเป็น 2 วิชาคือ

1. วิชาการงาน ซึ่งเป็นวิชาบังคับเลือกมีเวลาเรียนสัปดาห์ละ 2 คาบ ต่อภาคเรียน
2. วิชาอาชีพที่เป็นวิชาเลือกเสรี ซึ่งตามหลักสูตรสามารถเรียนได้ถึงสัปดาห์ละ 10 คาบ ต่อภาคเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และสัปดาห์ละ 13 คาบ ต่อภาคเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มวิชาการงานประกอบไปด้วย 5 วิชา ได้แก่

1. วิชางานบ้าน (ง 011)
2. วิชา การจัดการในบ้าน (ง 012)
3. วิชา งานช่างพื้นฐาน (ง 013)
4. วิชางานเกษตร (ง 014)
5. วิชางานผลิตภัณฑ์วัสดุจากท้องถิ่น (ง 015)

ในกลุ่มวิชาอาชีพประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน ได้แก่

1. กลุ่มงานผลิต
2. กลุ่มงานบริการ
3. กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ
4. กลุ่มปฏิบัติอาชีพอิสระหารายได้ระหว่างเรียน

จุดประสงค์สำคัญของวิชาอาชีพคือ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักของการประกอบอาชีพ มีความสามารถและทักษะในอาชีพ มีเจตคติที่ดี มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพตลอดจนความสามารถในการจัดการธุรกิจหลักสูตรและการสอนวิชาการงานและอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีโครงสร้างกลุ่มการทำงานและอาชีพแบ่งเป็น 2 วิชา คือวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี โดยมีจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาดังนี้

1. มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้เกิดความรู้และทักษะให้เพียงพอที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับสูงเป็นการจัดการเรียนการสอนพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นของตนเอง

2. เน้นให้เกิดเจตคติที่ดีในการประกอบสัมมาอาชีพ มีความสามารถเชิงจัดการตลอดจนสามารถทำงานร่วมกันกับกลุ่มอื่นได้

3. เน้นความสามารถในการใช้ทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้มาสร้างผลผลิตเพื่อให้เกิดรายได้ระหว่างเรียนตามความเหมาะสม

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ ซึ่งเป็นวิชาที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ ตั้งแต่กระบวนการผลิต กระบวนการจัดการ เพื่อนำผลผลิตออกสู่การจำหน่ายมีแนวคิดพื้นฐานหรือหลักการดังต่อไปนี้

1. ทักษะปฏิบัติเป็นสิ่งที่คนทั่วไปสามารถเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดความชำนาญได้หากได้รับโอกาสที่จะฝึกหัดอบรมอย่างถูกวิธี ภายในเวลาที่นานเพียงพอภายใต้การดูแลอย่างเหมาะสมของครูผู้สอน

2. การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์เมื่อมีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบ มีการวางแผนล่วงหน้าอย่างรอบคอบชัดเจน ปฏิบัติตามแผนที่ และประเมินปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

3. การที่จะสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีความชำนาญ และมีความคิดสร้างสรรค์ จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีความรู้ในงานนั้นถึงขั้นเข้าใจเป็นอย่างดีและมีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานด้วย

4. ทักษะมีหลายระดับ ถ้าจะให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จจำเป็นต้องสอนตามลำดับจากง่ายไปหายากหรือซับซ้อนขึ้นงานดังนี้

- การให้รับรู้
- การปรับตัวให้พร้อมเพื่อการแสดงออก
- การเลียนแบบและลองฝึกลองถูก
- การกระทำด้วยความชำนาญเป็นอัตโนมัติ และมีความคิดสร้างสรรค์

5. ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการฝึกทักษะปฏิบัติอย่างเต็มที่เมื่อได้รับโอกาสให้ฝึกการทำงานจริงในช่วงเวลาที่เหมาะสม

6. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทักษะปฏิบัติได้ง่ายขึ้นเมื่อมีการวิเคราะห์งานออกเป็นส่วนย่อย แล้วให้ผู้เรียนฝึกทำงานย่อยแต่ละส่วน โดยเริ่มงานที่ง่ายหรือพื้นฐานก่อนจนถึงส่วนที่ยากขึ้น

7. การประเมินผลการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติที่ถูกต้อง จะต้องประเมินเป็นรายบุคคล และประเมินตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายากของทักษะปฏิบัติ ผู้เรียนคนใดที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในการฝึกทักษะปฏิบัติในขั้นตอนใด จะต้องกลับไปฝึกใหม่จนประสบผลสำเร็จก่อน

8. จัดตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียนตลอดจนความต้องการของตลาด ไม่จำเป็นต้องจัดเป็นชั้นเรียน ควรจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

9. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการประกอบอาชีพโดยจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกในสถานประกอบการหรือสถานประกอบอาชีพอิสระ

10. การจัดการเรียนการสอนในทุก ๆ รายวิชา ต้องปลูกฝังคุณธรรมในการประกอบอาชีพนั่น ๆ โดยเฉพาะคุณธรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความรับผิดชอบต่องานอาชีพและคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นพร้อมทั้งปลูกฝังคุณลักษณะของการประกอบการ ซึ่งจะก่อให้เกิดประสพผลสำเร็จในการประกอบอาชีพได้แก่

- ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ความอดทน ขยัน ใฝ่รู้
- ความรับผิดชอบ มีนิสัยละเอียดรอบคอบ
- ความมีมนุษยสัมพันธ์
- ความซื่อสัตย์สุจริต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ

คำอธิบายรายวิชาบัญชีบริการ (ช 0136) 4 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ศึกษาหลักการบัญชีคู่ของกิจการประเภทบริการ การบันทึกรายการธุรกิจในสมุดบัญชี การทำบัญชีครบวงจรเบื้องต้น วิเคราะห์รายการธุรกิจ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักบัญชีคู่ของกิจการ และสามารถทำบัญชีกิจการบริการได้ การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นหน้าที่สำคัญของครูผู้สอนเพื่อที่จะได้ทราบว่าผลการเรียนการสอนของตนเองเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาชีพซึ่งเป็นวิชาที่มุ่งเน้นภาคปฏิบัติควรประเมินให้ครบทั้ง 3 ด้านสรุปตามแนวคิดของ B.S Bloom. (อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2537, หน้า 18)

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เน้นพัฒนาด้านสมอง สติปัญญาของผู้เรียน จำแนกได้ 6 ประเภทคือ

1.1 ความรู้ความจำ (Knowledge) เกี่ยวกับสิ่งที่เฉพาะเจาะจงแนวทางและเครื่องมือที่เจาะจง สิ่งที่เป็นสากล การสรุปความในสาขาวิชาหนึ่ง

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) ประเภทของความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถในการแปลความหมาย การอธิบาย และการขยายความ

1.3 การนำไปใช้ (Application) การนำเอาความคิดอย่างกว้างๆ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการ และวิธีการ โดยกว้างไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์หนึ่ง

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) การวิเคราะห์เพื่อแยกแยะองค์ประกอบเกี่ยวกับการรวบรวม

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) ผลผลิตของการสนทนาที่เป็นลักษณะเฉพาะแผนการ

1.6 การประเมินผล (Evaluation) การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของวัสดุอุปกรณ์และวิธีการ สำหรับจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง

2. ด้านจิตใจ (Affective Domain) เป็นจุดประสงค์ที่เน้นการพัฒนาเกี่ยวกับความรู้สึก นึกคิด อารมณ์ จิตใจของผู้เรียน จำแนกได้ 5 ประเภทคือ

2.1 การรับรู้ (Receiving) ความรู้สึกของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ เต็มใจการรับรู้ข้อมูลที่ ป้อนให้และความตั้งใจที่ถูกควบคุมหรือคัดเลือกแล้ว

2.2 การตอบสนอง (Responding) ความสนใจที่เอาใส่อย่างเต็มที่ ความเต็มใจที่ตอบสนองและ ความพึงพอใจในการตอบสนอง

2.3 การให้คุณค่า (Valuing) การรับรู้ว่ามีสิ่งของ เหตุการณ์หรือพฤติกรรมนั้นซึ่งจะ ประกอบด้วยการยอมรับในคุณค่า ความพึงพอใจในคุณค่าหรือตัดสินใจ

2.4 การจัดระบบ (Organization) การเริ่มต้นของการพัฒนาเกี่ยวกับระบบการประเมิน คุณค่าเมื่อพบกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าตั้งแต่ 2 คุณค่าขึ้นไปซึ่งได้แก่การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่า และการจัดระบบของการประเมินค่า

2.5 สร้างลักษณะนิสัยโดยคุณค่าเดียวหรือซับซ้อน (Characterization by a Value or Value Complex) การรวบรวมความเชื่อ ความคิด เจตคติเข้าไว้ในปรัชญาทั้งหมด ที่มีอยู่ภายในซึ่งทำหน้าที่ใน การควบคุมพฤติกรรมโดยปกติของนักเรียน

3. ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เน้นพัฒนาด้านความสามารถ ทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างกล้ามเนื้อกับระบบสมอง หรือที่เรียกว่า ทักษะการเรียนรู้ด้านนี้จำแนกเป็น 7 ประเภทคือ

3.1 การรับรู้ (Perception) กระบวนการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ คุณภาพหรือความสัมพันธ์ โดยวิธีการของอวัยวะรับความรู้สึก และกระตุ้นทางด้านประสาท

3.2 การเตรียมความพร้อม (Set) ความพร้อมสำหรับการกระทำหรือประสบการณ์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย จิตใจ ร่างกาย และอารมณ์

3.3 การตอบสนองตามแนวทางที่กำหนดให้ (Guided Response) การแสดงออกในด้านพฤติกรรมโดยเปิดเผยภายใต้การแนะแนวของผู้สอนหรือการตอบสนองต่อการประเมินตนเอง ซึ่งนักเรียนจะมีต้นแบบหรือเกณฑ์ในการตัดสินใจพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย การเลียนแบบ การทดลองความผิดพลาดต่าง ๆ

3.4 ความสามารถด้านกลไก (Mechanism) ผลสัมฤทธิ์ในระดับเชื่อมั่นความชำนาญในการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

3.5 การตอบสนองที่ซับซ้อน (Complex Overt Response) ความรู้สึกในเรื่องทักษะ

3.6 การปรับตัวให้เหมาะสม (Adaptation) การเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมทางด้านการเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองความต้องการของสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

3.7 การก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Origination) การสร้างสรรค์พฤติกรรม การเคลื่อนไหวหรือวิธีการจัดการเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในแบบใหม่ ๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ

สวาท จันทร์สวัสดิ์ (2538, หน้า 50-51) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ว่า ควรจะประเมินให้ครบทั้ง 3 ด้านคือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และด้านปฏิบัติ โดยกำหนดสัดส่วน 1: 1: 3 ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย วัดความรู้ ความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีอาชีพ ทฤษฎีการจัดการทางอาชีพ เช่น การอภิปรายในห้องเรียน การเขียนรายงาน การสังเกต การใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานหรือการใช้แบบทดสอบ

2. ด้านจิตพิสัย ประเมินคุณลักษณะและคุณธรรมในการทำงานในเรื่องต่อไปนี้

- 2.1 กระตือรือร้นและความเอาใจใส่ในการทำงาน
- 2.2 ความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย
- 2.3 มีระเบียบวินัยในการทำงาน
- 2.4 ความสามัคคี และเสียสละในการทำงาน
- 2.5 ซื่อสัตย์สุจริตในอาชีพ
- 2.6 ความประหยัด

3. ด้านปฏิบัติ ประเมินกระบวนการทำงานการจัดการทางอาชีพและผลผลิตดังต่อไปนี้

3.1 กระบวนการทำงาน

การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์
การทำงานตามลำดับขั้นตอนของงานแต่ละชนิด
ความคล่องแคล่วในการทำงาน
ความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ
การใช้การเก็บรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์

3.2 กระบวนการจัดการ

การวางแผนการดำเนินงาน
การแบ่งงาน
การผลิต
การจำหน่ายและบริการ
การแก้ไขข้อบกพร่อง

3.3 ผลผลิต

ความประณีตเรียบร้อย
ความสวยงาม
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
ประโยชน์ใช้สอย
รายได้

เนื้อหารายวิชาบัญชีบริการ (ช 0316)

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบัญชี

ความหมายของบัญชี
วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการทำบัญชี
หลักปฏิบัติในการทำบัญชี
สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน
สมการบัญชี
งบดุล

- บทที่ 2 การวิเคราะห์รายการค้า
รายการค้า
การวิเคราะห์รายการค้า
- บทที่ 3 สมุทราয়วันทั่วไป
วัตถุประสงค์ในการใช้สมุทราয়วันทั่วไป
การใช้เลขที่บัญชี หมวดบัญชี
การผ่านบัญชี
ขั้นตอนการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท
- บทที่ 4 งบทดลอง
การรวมยอดและหายอดคงเหลือของบัญชีด้วยคินสอ
ระยะเวลาของการทำงานทดลอง
ประโยชน์ของการทำงานทดลอง
- บทที่ 5 กระดาษทำการ 6 ช่อง
ประโยชน์ของกระดาษทำการ
การหากำไรขาดทุนของกิจการ
การปฏิบัติในการทำกระดาษทำการ
- บทที่ 6 การปิดบัญชีเมื่อวันสิ้นงวดการเงิน
การปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่าย
งบทดลองหลังปิดบัญชี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาชีพ
2. งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาชีพซึ่งมีการศึกษาไว้ดังนี้

นิษา สีน้อย (2536, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอน วิชาอาชีพในโรงเรียนทุกขนาดครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนดังนี้ คือวิธีการสอนแบบสาธิต วิธีการสอนแบบอภิปราย และวิธีการสอนแบบใช้ใบงานช่วยสอน และในการสอนครูใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนและมีการสอนซ่อมเสริมทั้งนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อน การวัดผลและประเมินผลมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนการให้ความสำคัญในการวัดผลประเมินผลภาคปฏิบัติ ครูเกือบครึ่งหนึ่งให้ความสำคัญในด้านทักษะพื้นฐานในการทำงาน การวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาชีพใช้การสังเกตการปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 9 (2533) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานในโรงเรียนนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 9 อุตรธานี ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการจัดหลักสูตรเรียงลำดับดังนี้

1. ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่
2. การจัดวิชาเลือกเสรีไม่สามารถสนองตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนได้
3. ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
4. ครูขาดความรู้ความเข้าใจด้านการวัดผลและประเมินผล

สวาท จันทร์สวัสดิ์ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพกลุ่มวิชาเลือกเสรีระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุตรธานี ผลการวิจัย พบว่าในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรีของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาส่วนมากขาดสื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน ผลของการจัดการเรียนการสอนตามข้อมูลของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาพบว่านักเรียนมีความขยันอดทน และซื่อสัตย์ ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพมีความพึงพอใจในระดับหนึ่งเท่านั้นยังต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียน วิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเกษตรวิทยวิทยา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่านำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินงานคือ ศึกษาภาวะแวดล้อมกำหนดจุดมุ่งหมายของแฟ้ม การพัฒนาแฟ้ม ประเมินผลแฟ้มและการประสานสัมพันธ์กระบวนการแฟ้มช่วยให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนในการเรียนภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะและสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียนมาก มีคุณภาพตามเกณฑ์ตัดสินของลิ้นและคณะในระดับมากทุกรายการ คือมีความยุติธรรมในการประเมิน สามารถถ่ายโยงและอ้างสรุปผลการประเมินและประเมินระดับสติปัญญาที่ซับซ้อน เนื้อหาแฟ้มสะสมงานมีคุณภาพ มีความเที่ยงตรงตามสภาพโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แทนค่าความเที่ยงตรงตามสภาพเท่ากับ .94 ค่าความเชื่อมั่นของผู้ให้คะแนนจำนวน 2 ท่าน เท่ากับ .94 ของค่าความเชื่อมั่นของคะแนนที่ได้ค่าสัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิงเท่ากับ .6517

อรุณี เมืองศรี (2541) ได้ศึกษาการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานกับรายวิชาการจัดการในบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหอยพระ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้หลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าเฉลี่ยของทักษะของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความก้าวหน้าด้านเจตคติเกี่ยวกับรายวิชาการจัดการในบ้านของนักเรียนที่ได้จากการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติด้านความตั้งใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเจตคติด้านอื่น ๆ หลังเรียนและก่อนเรียนไม่แตกต่างกัน ด้านความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีทุกรายการยกเว้นในรายการเรื่องความรับผิดชอบและความพร้อมในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ทราบรายละเอียดเล็กน้อยเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงานของนักเรียนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นครั้งคราว เห็นผลงานของนักเรียนเป็นบางครั้ง ความรับผิดชอบของนักเรียนไม่เปลี่ยนแปลงจากที่ผ่านมา พอใจกับวิธีการทำแฟ้มสะสมงานและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าแฟ้มสะสมงานสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน นอกจากนี้ผู้ปกครองยังเห็นด้วยต่อการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของนักเรียนเพราะสามารถตรวจสอบการเรียนการสอนได้ตลอดภาคเรียน

ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ (2539, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินแฟ้มงาน กรณีศึกษา ในชั้นเรียนระดับบัณฑิตศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนิสิต ทักษะทางวิชาการ และพฤติกรรมการเรียน อยู่ในระดับที่น่าพอใจเกือบทุกคน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สอนเองก็ได้รับสารสนเทศในการปรับปรุงการสอนหลายด้านด้วย

จอห์น (Johns Jerry, 1991) ได้ศึกษาผลงานการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียน การศึกษา ครู ซึ่งคัดเลือกแล้วว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการวางแผน และการประยุกต์ใช้แฟ้มสะสมงานในโรงเรียนก่อนข้างมาก จำนวน 173 คน ในรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาในประเด็นความรู้พื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิธี ทฤษฎีเบื้องหลัง และปัญหาในการนำไปใช้ผลการศึกษา พบว่า

1. ความรู้เบื้องต้น กำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนา และยังต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมไปอีก
2. เห็นด้วยกับทฤษฎีเบื้องหลัง
3. สนับสนุนในการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินตนเอง
4. ครูควรต้องฝึกมาก ๆ ในเรื่อง การวางแผน และการจัดระบบของแฟ้มสะสมงาน